

С.В. Федонюк – доцент кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ДОСЛІДЖЕННЯХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ VUCA

Сучасні міжнародні відносини розвиваються у складному, нестабільному середовищі, що можна характеризувати як VUCA (англ. Volatility (мінливість), Uncertainty (невизначеність), Complexity (складність) та Ambiguity (неоднозначність)). VUCA-концепція виникла в оборонних дослідженнях у США у 1990-их рр. [2], але тепер її широко використовують для опису різних аспектів суспільного життя, у яких події важко передбачити, а ймовірність кризових ситуацій зростає [1].

VUCA-світ кидає нові виклики для досліджень міжнародних відносин, оскільки традиційні методи аналізу часто є недостатньо гнучкими для ефективного розуміння й передбачення динамічних змін. Швидка ескалація конфліктів, зміни альянсів, зростання інформаційних загроз та пропагандистських кампаній – усе це потребує нових підходів до аналізу та прогнозування.

Одним із ефективних сучасних підходів у цьому контексті є використання семантичного аналізу, що дає змогу виявляти ключові теми, наративи, настрої та риторику в текстах. Завдяки здатності обробляти великі обсяги текстової інформації, цей метод дає змогу встановити причини подій і прогнозувати майбутні зміни в міжнародних відносинах. У поєднанні з інструментами штучного інтелекту (ШІ), семантичний аналіз пропонує більшу гнучкість та адаптивність для розуміння умов VUCA, що важливо в аспекті розширення аналітичного арсеналу, зокрема для вирішення завдань, пов'язаних із оцінкою ризиків, прогнозуванням конфліктів, формуванням наративів і стратегій на глобальному рівні.

Семантичний аналіз дає змогу розкривати смислові значення, патерни, емоційне забарвлення та риторичні прийоми, що їх використовують в політичних і дипломатичних текстах, виявляти ключові теми й мотиви в офіційних заявах, документах, промовах політичних лідерів і дипломатичних комюніке для розуміння поточного стану міжнародних відносин і потенційних напрямів їхнього розвитку. Також, аналізуючи виступи чи медійні матеріали, можна ідентифікувати пропагандистські наративи й маніпулятивні стратегії, що використовують для впливу на міжнародну громадську думку або для легітимізації дій акторів на міжнародній арені. У поєднанні з сучасними інструментами для автоматизованої обробки текстів, семантичний аналіз є ефективним засобом для розуміння й прогнозування міжнародних відносин.

В умовах VUCA-світу, де події змінюються швидко, а фактори невизначеності значно ускладнюють аналіз і прогнозування, використання ШІ в семантичному аналізі є необхідним кроком для глибшого розуміння глобальних процесів. Інтеграція ШІ в семантичний аналіз дає можливість підвищити точність досліджень, здійснюючи автоматизовану інтерпретацію текстів та прогнозування на основі великих масивів даних, аналізувати зміст, настрої, наративи та потенційні наслідки висловлювань, передбачити можливий розвиток подій на основі контексту заяв. Окрім того, ШІ здійснює прогнозування на основі історичних даних, інтегруючи результати семантичного аналізу з економічними, політичними чи соціальними факторами, враховуючи складні взаємозв'язки між подіями.

Незважаючи на численні переваги, використання ШІ має свої недоліки. Наприклад, ШІ може містити алгоритмічні упередження, що у підсумку призводить до спотворення результатів аналізу, особливо в культурно-чутливих контекстах. Крім того, ШІ потребує

значних обсягів даних для навчання, і не завжди адаптований для багатомовного аналізу, що є необхідним для досліджень у міжнародних відносинах.

Однак, попри обмеження, використання ШІ в семантичному аналізі є перспективним напрямом, що значно розширює можливості прогнозування у сфері міжнародних відносин. У поєднанні з інструментами семантичного аналізу, ШІ допомагає створити цілісну картину глобальних процесів і підвищує здатність швидко реагувати на зміни в умовах VUCA-світу.

Висновки. В аспекті розвитку цього підходу важлива інтеграція з іншими типами даних (соціальними, економічними та культурними), що забезпечить комплексне розуміння контексту міжнародних подій. Тому подальший розвиток ШІ покращить точність та гнучкість інструментів семантичного аналізу, роблячи їх більш адаптивними до багатомовних і культурно-чутливих середовищ.

Джерела і література

1. Aoki S. About Variability, Uncertainty, Complexity and Ambiguity. *Inter Faculty*. 2021. Vol. 11, P. IX– XVI. URL: https://tsukuba.repo.nii.ac.jp/record/2003283/files/IF_11-ix.pdf.

2. Barber H.F. Developing Strategic Leadership: The US Army War College Experience. *Journal of Management Development*. 1992. Vol. 11. №6. P. 4–12. URL: <https://doi.org/10.1108/02621719210018208/>.